

Brunstkontrol

For at kontrollere om en so er i brunst, skal der gennemføres en brunststimulering. Denne tager afsæt i både soens og orns naturlige seksualadfærd. Stimuleringen skal foregå systematisk efter et fast program:

Brunststimulering starter med at give soen ornekontakt. Som minimum skal der være trykekontakt. Ornen skal være seksuel aktiv og interesseret, samt holdes foran de søer, som man vil kontrollere.

1: Stød i flanke med knæ eller knyttet næve.

2: Greb og løft i lyskefold og strygning af yver.

3: Stød med knyttet hånd eller knæ under kønsåbningen.

4: Tryk på soens kryds og hoftehjørner.

5: Brunstkontrollen afsluttes med rideprøven. Hvis soen villigt finder sig i, at en person sætter sig op og rider på den, er den i brunst og klar til inseminering.

Der bør bruges mindst 1 minut på stimuleringspunkterne, for at sikre et godt udgangspunkt for insemineringen. Sæt "æggeuret" til at bippe efter 1 minut.

Hvis soen ikke vil stå for rideprøven, kan det skyldes

- For tidligt i brunsten - kontroller soen igen efter ca. $\frac{1}{2}$ døgn.
- At hun er i brunst, men viser svage tegn herpå – gentag stimuleringsforløbet efter ca. 1 time.

Er man i tvivl foretages den mest sikre brunstkontrol ved at flytte soen ind til en orne.

Det giver en højere faringsprocent på 6 procentpoint at lave et grundigt stimuleringsarbejde. Det er vist i et stort forsøg, hvor gruppen med "lav" stimulering kun blev trykket på ryg og kryds inde katetret blev indført. Søerne blev ikke stimuleret under selve insemineringen.

Stimulering	Antal søer	Faringsprocent
Lav	1.054	83
Høj	980	89

Kilde: DSP 2003. Medd. Nr. 559.

Insemineringsteknik

Start med at brunststimulere soen grundigt til den viser tydelig stårefleks og kan bestå rideprøven.

Sædposen kan sættes på katetret først, mens andre foretrækker at gøre det, når katetret sidder i soen.

Hvis soens kønsåbning er snavset, bør den aftørres med rent og tørt papir. Katetergel kan være en fordel – især til polte.

Katetret indføres langs skedens øverste væg frem til indgangen til børhalskanalen. Lad kateterspidsen følge den øverste væg – så undgår man at ramme og evt. beskadige urinvejene. Når katetret ikke kan komme længere ind, trækkes det ca. 2 cm tilbage, hvorefter det føres frem igen, mens der skrues venstre om. Ved korrekt placering vil katetret sidde fast.

Under insemineringen skal man fortsat stimulere soen, for at sikre den bedst mulige sædtransport i børen. Dette gøres bedst ved at sidde omvendt eller ligge på soen. Det er vigtigt, at soen selv bestemmer tempoet. Man bør undlade at trykke sæden ind i soen, da man derved risikerer tilbageløb af sæd. Soen skal selv suge al sæden!

Sænk posen, hvis soen optager sæden for hurtigt.

Når sædposen er tom, kan posen rulles sammen for at få al sæden med.

Når soen har optaget hele sæddosen, bør man vente lidt inden katetret fjernes (tæl f.eks. til 30). Derved mindses risiko for tilbageløb. Det gælder især hos søer, der har optaget sæden meget hurtigt. Alternativt kan katetret knækkes og bruges som prop. Katetret bør kun sidde i soen i få minutter.

Dyrene bør have ro i mindst 2 timer efter løbning, det vil sige at man skal undgå stressende flytning og sammenblanding. Det gælder især for polte og unge søer.

